

AGDER FYLKESKOMMUNE

LOSHAVN

UTHAVNKARTLEGGING_ENKEL LANDSKAPSANALYSE

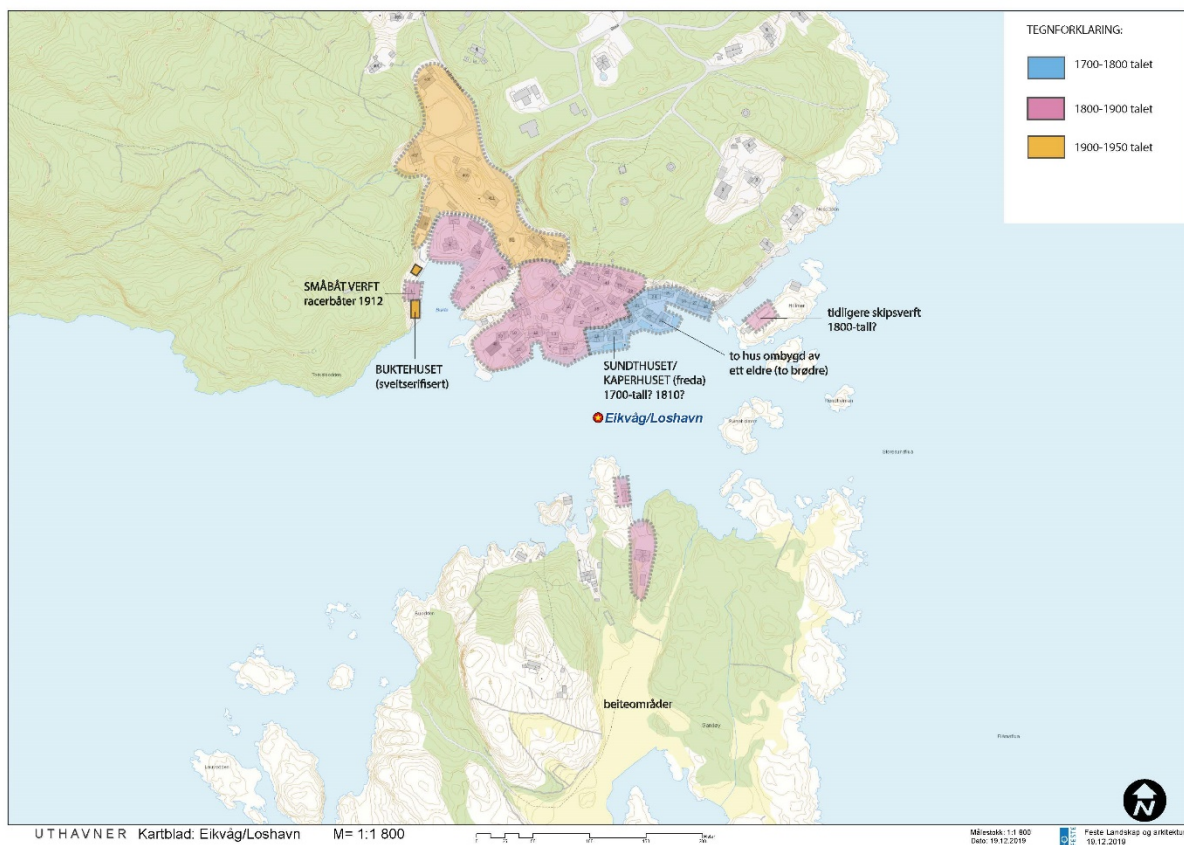
FESTE LANDSKAP ARKITEKTUR
30.04.2020

LOSHAVN

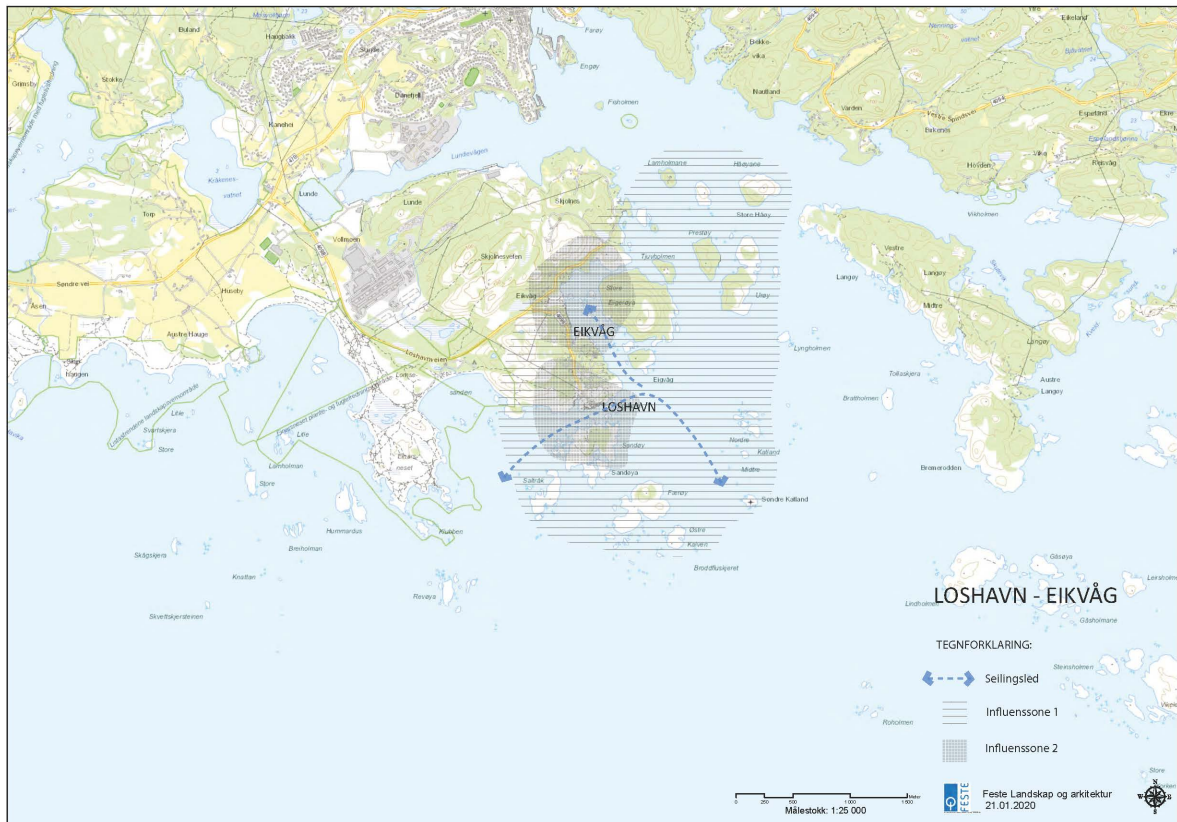
Uthavna hadde sin rikeste historie på 1700- og 1800-tallet. Svært viktig og stor losvirksomhet. På tidlig 1800-tall viktig kaperhavn som ga et velstandssoppsving.

Uthavna henger nært sammen med Eikvåg en km lenger nord, geografisk og funksjonelt.

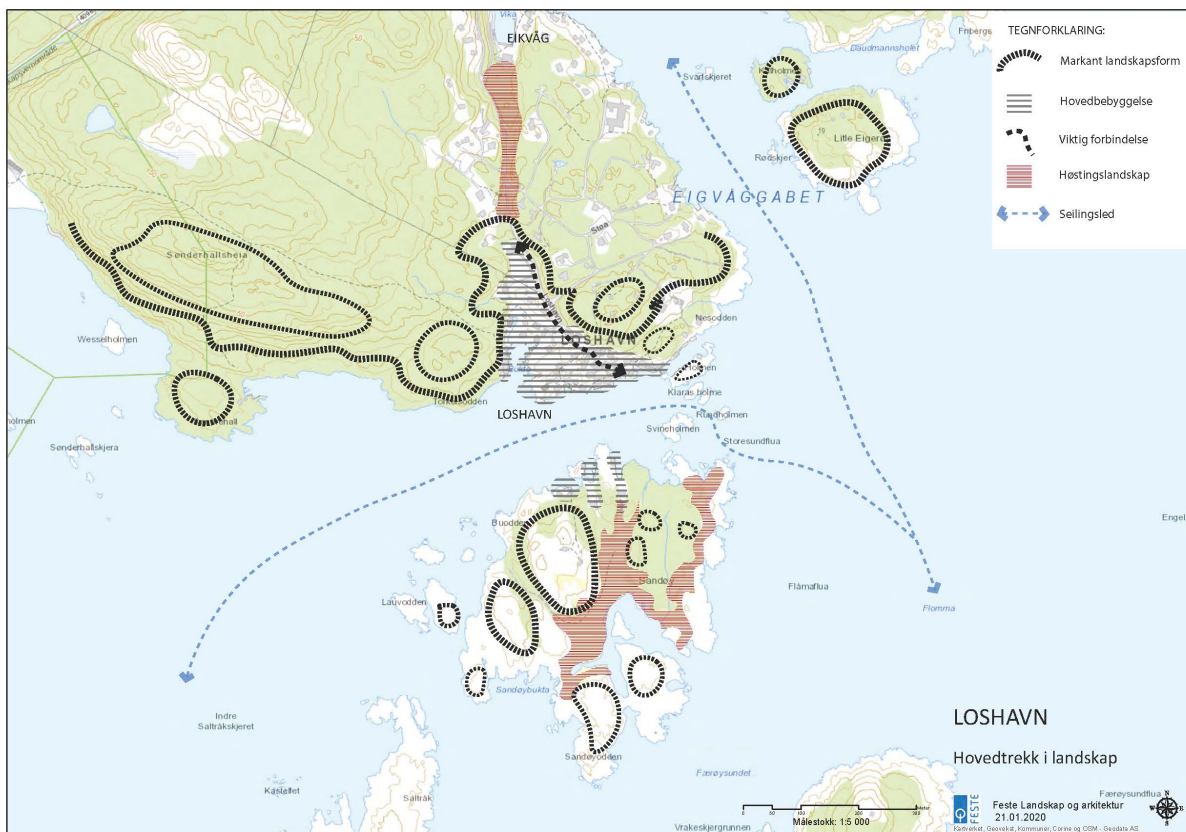
Kontrasten fra det åpne og dramatiske landskapet i Loshavn til det lune og mer småskala landskapet i Eikvåg er merkbar og forteller historien på en tydelig måte.

Kartet viser en forenklet fremstilling av den historiske fremveksten av stedet. Fargekodene angir soner med spor av eller fortellinger om bebyggelse og anlegg fra ulike tidsepoker

Med influenssone menes det landskapet som er viktig for møtet med og opplevelsen av uthavna med tilkomst fra sjøen. Influenssone 1 er det store landskapet man seiler inn gjennom. Influenssone 2 er landskapsrammene rundt selve uthavna

Kartet er en illustrasjon av hvilke landskapstrekk som preger stedet

Tabell _ Fastsetting av landskapskarakter

Sjekkliste for fastsetting av landskapskarakter LOSHAVN		
Forhold ved landskapet	Beskrivelse	Betydning for landskapskarakter: (stor – liten)
<i>Landskapets innhold</i>		
Landformer Sjø og vassdrag	Loshavn ligger sammen med Eikvåg (1 km lenger nord) i innseilingen til Lyngdalsfjorden. Begge uthavnene er landfaste. Loshavn ligger relativt lunt til, delvis skjermet bak Sandøy. Men er likevel en av uthavnene som ligger mest åpen og eksponert mot vær og vind. Det relativt bratte og kollete terrenget vest og øst for uthavna beskytter bebyggelsen for vær og vind. I øst ligger det en rad av småholmer som beskytter havna.	Stor
Vegetasjon	Loshavn er lokalisert på et mindre lavereliggende daldrag mellom høyere terreng. Ut over plass til brygger, veger og bebyggelse med hager er det begrenset med høstingslandskap. Derimot er Sandøy preget av et åpnere høstingslandskap. Dette landskapet er lokalisert sentralt på øya i nord/ syd-retning og mot øst. Vegetasjon er preget av edelløvskog og eikeskog. De gamle hagene knytta til hus ligger mellom og bak bygningene, delvis terrassert. Omkranset av lave, hvite stakittgjerder og tørrmurer.	Middels
Arealbruk og bebyggelse	Bebyggelsen er organisert langs havna og bakover i det småkollete terrenget mot Bukta. Bygningene ligger tett i klynger og det er fine rom mellom husa. Flere steder er uthus bevart innimellom boligbebyggelsen. Dette gir stedet variasjon og autensitet og forteller om tidligere bruk av landskapet. På Holmen er det rester av et tidligere skipsverft, murer av bygninger og brygge-/kaianlegg i naturstein. Høstingslandskapet på Sandøy ser ut til å være i aktivt bruk og det gir fine kvaliteter til landskapet knyttet til uthavna. Stinettet i nordøstlig retning og mot vest gir gode turmuligheter, men har sannsynligvis hatt en tidligere nyttefunksjon. 1700- og 1800-tallsbebyggelse i kjernen av stedet.	Stor

Kulturhistorien i landskapet	Loshavn bygde seg opp som sted fra 1702 og framover, med losing og koffardifart som viktigste inntektskilder. I perioden 1807 til 1813 (Napeolenskrigen) var det mye kapertrafikk i Loshavn. I 1801 var befolkningstallet 84 fordelt på 22 hus. Det var 12 skippere og 11 loser på den den tiden. Videre på 1800-tallet var det gode tider og i 1865 var det 212 innbyggere og hele 14 loser. Ved neste folketelling hadde befolkningen sunket til 136 og skipstrafikken hadde tilsvarende sunket i samme periode. Men fiske ble en viktig næringsveg. I 1910 hadde innbyggertallet sunket ytterligere og det var bare en los tilbake. I denne perioden forlot mange unge Loshavn fordi det ikke var noe utkomme. Mange av disse utvandret til Amerika. Men noen kom tilbake, blant andre Brødrene Olsen som startet båtbyggeri i Buktehuset i Bukta i 1912. Her produserte de racerbåter i Mahogny fram til 1960. Helårsvegen som ble bygget i 1905 sikret fastboende både i Loshavn og i Eikvåg. I mange år var det både butikker og posthus i Loshavn, men i dag er disse tilbudene for lengst borte. Loshavn er mer tydelig knyttet til lostrafikken, selv om det som uthavn nok har vært mer underordnet Eikvåg. Loshytta ligger fortsatt på høydedraget over uthavna.	Stor
Kulturelle referanser	Stedsnavn som forteller om bruken av landskapet: Lauvodden, Buodden og Storesundodden.	Middels
Romlig – estetiske forhold	Loshavn er et småskala sted som ligger lunt plassert i ei sydvendt vik innimellom bratte bergkoller. Den småskala havna ligger skjermet bak Sandøy og med direkte kontakt ut mot et storskala landskap med storhavet på utsida.	Stor
<i>Endrings- og vedlikeholdsprosesser</i>		
Aktive naturprosesser	Fremtidig havstigning.	stor
Jord- og skogbruk, fiske, annet bruk av utmark	Høstingslandskapet på Sandøy er i aktivt bruk som beite, men bør følges opp med støttetiltak (om nødvendig) for å opprettholde bruken.	Liten

Bygge- og anleggs- virksomhet, Transport	Ombygging og opp-pussing som bryter med helheten. Transport på vegnettet. Parkering kan bli et problem dersom det kommer flere turister hit.	Middels/Stor
<i>Sammenhenger og brudd</i>		
Geografiske og romlige	Loshavn har en lun og skjermet havn. Uthavna er hjertet og signalstedet med tanke på historisk dybde, kulturhistorie og formidlingspotensiale.	Stor
Funksjonelle	Helhetlig og lesbar bebyggelse, brygger, terrengmurer, hager, stier og høstingslandskap er vesentlige for å forstå tidligere og ny funksjon.	Stor
Historiske	Brygger, stier, terrengmurer, trapper, tufter, gravplass og bebyggelse. Samt steingjerder og høstingslandskap.	Stor
<i>Nøkkelelementer</i>		
Naturskapte nøkkelelementer	Møte mellom land og vann, terreng og vegetasjon.	Stor
Menneskeskapte nøkkelelementer	Brygger, murer, trapper, gjerder, spor i landskapet (tufter), bebyggelse og høstingslandskap	Stor
<i>Landskapskarakter:</i>		
Tett og konsentrert bebyggelse som ligger i ei sydvendt vik innimellom koller og med tydelig avgrensning av markerte berg på hver side. Stedet ligger mer eksponert mot storhavet enn de fleste andre uthavnene. Sandøya på sørsida av tettstedet gir likevel, sammen med de mindre holmene mot nordøst, god skjerming rundt havna. Bebyggelsen er godt bevart og stedet gir et autentisk og helhetlig preg. Få fastboende og preg av at dette har blitt mest et feriested. På holmen i nord har det tydeligvis vært virksomhet knyttet til sjøen. Bryggeanlegg, tufter og fortøyningsbolter er fortsatt synlig. Men Loshavn må forstås i sammenheng med tvillinghavna i Eikvåg som ligger betydelig mer skjermet. <i>Fortellinga (det spesielle ved denne uthavna):</i> Uthavna har sin rikeste historie på 1700- og 1800-tallet. Svært viktig og stor losvirksomhet. På tidlig 1800-tall viktig kaperhavn som ga et velstandsoppsving. Uthavna henger nært sammen med Eikvåg en km lenger nord, geografisk og funksjonelt.		

Den gamle freda kapergården fra 1700-tallet er et viktig historisk bygg som er godt i ivaretatt.

1700-tallshus med terrengmurer, steintrapper og hageanlegg har fine kvaliteter. Viktig å ivareta disse ved skånsomt vedlikehold framover.

Tabell _ Verdivurdering landskapsbilde

Verdivurdering delområde Loshavn						
Verdikriterier	*	**	***	****	*****	Begrunnelse
Mangfold og variasjon				x		Sammen med Sandøya og Eikvåg er Loshavn en mangfoldig uthavn, med stor variasjon.
Tidsdybde og kontinuitet					x	Den historiske utviklingen er synlig helt fra vannfronten og bakover i tettstedet. Tidsspenn fra 1700-tallet til vår tid.
Helhet og sammenheng				x		Stedet er konsistent, med god helhet og tydelige sammenhenger.
Brudd og kontrast				x		Liten grad av brudd og kontrast. Harmonisk
Tilstand og hevd				x		Meget god tilstand på stedet, med noen få unntak
Inntrykkstyrke og utsagnskraft					x	Uthavna ligger tydelig ned mot sjøen, har stor grad av helhet og skiller seg ut ved være eksponert mot havet i vest.
Lesbarhet				x		God lesbarhet fra tidligere verft, vannfronten og bebyggelse.
Tilhørighet og identitet				x		Lokalt og regionalt har Loshavn betydning. Fortsatt noe fast bosetning.

Begrunnelse for delområdets verdi: Uthavna skiller seg ut ved sin åpne, værharde beliggenhet mot havet i vest. For å oppnå en større forståelse av historisk utvikling bør den sees i sammenheng med Eikvåg og Sandøya. Godt bevart og i stor grad autentisk bebyggelse. Variasjon med innhus og uthus gir fine mellomrom og variasjon i bebyggelsen. Loshavn er kaperhavna som svingte seg opp på grunn av store inntekter. Dette dannet grunnlag for bygging av store og påkostede hus og velstand med tjenerskap og tilbud. Loshavn (den lille havna) var der «moroa» skjedde, mens Eikvåg (den store havna) hadde den beste havna hvor bl.a. havariverftet lå.
Oppsummering:
Styrker: Sammenhengende og helhetlig uthavn med godt bevart bygningsmiljø. Fortsatt noe fast bosetning er en kvalitet for stedet. Svakheter: Bukta er med unntak av kulturmiljøet ved sjøen en god del endret og i endring. Er dette tidligere høstingslandskap som er bygd ned? Uthavna er sårbar for økt biltrafikk og ift parkeringskapasitet. Muligheter: Utvikle nye park- og parkeringsløsninger sett sammen med Eikvåg. La folk sette fra seg bilen og gå et stykke for å komme til uthavna. Tilrettelegge for turgåing med stoppesteder. Trusler: Viktig å håndtere endringer i Bukta, men også å ta vare på kvalitetene som helhet på stedets premisser. Føre var prinsipp med tanke på trafikkhåndtering og parkeringsforhold/økt parkeringskapasitet. Benytte egne lovverk, verneplaner og skreddersydd reguleringsplan for å styre utviklingen og ta vare på stedet.